

بررسی جنس دستوری در گویش سمنانی

زینب محمدابراهیمی
استادیار دانشگاه شهید بهشتی تهران
بلقیس روشن
استادیار دانشگاه پیام نور تهران
فرشته سراج*
دانش‌آموخته کارشناسی ارشد

چکیده

گویش سمنانی از اعضای زبان‌های شاخه غربی ایرانی است. وجود جنس دستوری دو گانه مذکر و مؤنث در سطح واژگان، جنس دستوری برای حروف تعریف نامعین و ضمائر شخصی و اشاره مفرد، از جمله خصوصیات این گویش است. در این مقاله، جنس دستوری و حوزه عملکرد آن بررسی شده است. با بررسی ۳۰۰۰ واژه مستخرج از واژه‌نامه گویش سمنانی مشخص شد که معیار آوایی پایانی، مهم‌ترین معیاری است که بر جنس اسامی در گویش سمنانی حاکم است. ضمن اینکه معیارهای معنایی و ساختاری نیز بر جنس اسمی در این گویش تأثیر دارند. اسامی دارای جنس طبیعی، از نظر معنایی نشان‌دار و اسامی که دارای جنس طبیعی در جهان خارج نیستند، از نظر آوایی، نشان‌دار می‌شوند. تنها عامل صرفی مشترک در این مسئله، پسوند تصغیرساز است که اسامی حایز را دارای جنس دستوری مؤنث می‌نماید.

کلیدواژه گویش سمنانی، جنس دستوری، معیار آوایی، معیار ساختاری،

معیار معنایی.